

Diagnoza stanu edukacji kulturowej w województwie zachodniopomorskim.

**Badanie w ramach programu NCK
„Bardzo Młoda Kultura 2019-2021”**

SPIS TREŚCI

I OBSZAR: MIEJSCE EDUKACJI KULTUROWEJ W POLITYKACH PUBLICZNYCH NA POZIOMIE WOJEWÓDZTWA.....	3
II OBSZAR: MAPOWANIE ZASOBÓW INSTYTUCJONALNYCH W WOJEWÓDZTWIE.....	8
III OBSZAR: OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI W SKALI WOJEWÓDZTWA W RAMACH BMK.....	14
IV OBSZAR: DIAGNOZA POTRZEB ODBIORCÓW OSTATECZNYCH (DZIECI I MŁODZIEŻY) W ZAKRESIE EDUKACJI KULTUROWEJ.....	15
PODSUMOWANIE I DECYZJE STRATEGICZNE.....	16

www.ekdus.pl

Operatorem projektu Bardzo Młoda Kultura woj. Zachodniopomorskie jest Czaplinecki Ośrodek Kultury. Jest to najmniejszy spośród operatorów funkcjonujących w edycji programu NCK na lata 2019-2021. To nie jedyne cechy specyficzne projektu w woj. Zachodniopomorskim. Pierwszą z nich, jest działanie w oparciu o sieć podmiotów i koncentracja na działaniu w regionie. Drugą cechą jest samo województwo. Pod wieloma względami sytuacja naszego regionu nie jest wyjątkowa. Tutaj, podobnie jak w innych miejscach, edukatorzy kultury zmagają się z podobnymi problemami, pracują na podobnych zasobach i próbują przezwyciężać podobne ograniczenia. Jednak praca z kulturą lokalną na Ziemiach Zachodnich i Północnych posiada także swoją odmienną charakterystykę. W badaniach nad tożsamością regionalną województwa zachodniopomorskiego i jego mieszkańców podkreśla się zarówno postmigracyjny charakter, jak i poczucie peryferyjności, związane z pozostawaniem w „narożniku mapy”. W wyniku splotu warunków historycznych, politycznych i społecznych, kwestie takie jak poszukiwanie tradycji czy też tożsamości (lokalnej, regionalnej) zderzane z koniecznością odniesienia się do materialnego dziedzictwa wcześniejszych gospodarzy tych terenów - ciągle są istotnym elementem dyskusji publicznych.

Podział i powierzchnia województwa zachodniopomorskiego

W 2018 roku podział administracyjny województwa zachodniopomorskiego obejmował: 114 gmin, 18 powiatów oraz 3 miasta na prawach powiatu. W roku 2019 z dniem 1 stycznia została zniesiona gmina Ostrowice (powiat drawski). Obszar zniesionej gminy został włączony do gmin Drawsko Pomorskie oraz Złocieniec. Województwo zachodniopomorskie zajmuje powierzchnię 22 897 km² (2 289 732 ha), co stanowi 7,3% powierzchni kraju. Największym powiatem na Pomorzu Zachodnim jest powiat gryfiński (8,2% powierzchni województwa), natomiast najmniejszy jest powiat policki (2,9% powierzchni województwa).

Rysunek 1. Podział administracyjny województwa zachodniopomorskiego

Częścią projektu jest diagnozowanie stanu wiedzy na temat podmiotów i warunków prowadzenia edukacji kulturowej w regionie. W badaniu zostały wykorzystane dane statystyki publicznej, dokumenty urzędowe, informacje z poprzednich diagnoz (wykorzystane w latach 2016-2018).

I Obszar: Miejsce edukacji kulturowej w politykach publicznych na poziomie województwa

W województwie zachodniopomorskim edukacja kulturowa występuje w politykach publicznych rzadko i najczęściej w ujęciu nie wprost. W wojewódzkich (obowiązujących na terenie danego województwa) dokumentach strategicznych **pojęcie edukacji kulturowej nie jest używane**. Istnieją jednak zapisy, które powiązane są z zadaniami edukacji kulturowej. O ile na poziomie diagnozy wskazuje się w dokumentach na potrzebę tego rodzaju edukacji, to jednak nie uwzględnia się jej w celach strategicznych i kierunkowych.

Tematyka edukacji kulturowej w ofercie instytucji wspierających system edukacji w województwie również występuje w niewielkim stopniu.

Poniższe zestawienie przedstawia odwołania do dokumentów strategicznych, odnoszące się do celów bądź efektów edukacji kulturowej.

- **STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO do roku 2020, Szczecin, czerwiec 2010**

Diagnoza

„W mniejszych miejscowościach oprócz trudności w dostępie do instytucji kultury zauważalna jest mała świadomość kulturowa mieszkańców i brak nawyków uczestnictwa w kulturze. Na niski potencjał kulturowy składa się także zły stan infrastruktury i niedostateczna ilość inicjatyw podejmowanych przez mieszkańców lub lokalnych animatorów kultury.”

„Głównym celem w dziedzinie kultury i ochrony jej dóbr jest intelektualny i cywilizacyjny rozwój społeczności Pomorza Zachodniego oraz systematyczny wzrost potencjału kulturalnego regionu. Zakłada to szeroką i ścisłą współpracę samorządów i organizacji pozarządowych zajmujących się animowaniem życia kulturalnego małych miast i obszarów wiejskich. Ich zaangażowanie w upowszechnianie kultury i aktywizację uczestnictwa kulturowego jest konieczne zwłaszcza na terenach peryferyjnych i zagrożonych marginalizacją. Stopniowo zmienia się model udziału społeczeństwa w kulturze. Coraz większą rolę będzie w tej dziedzinie odgrywał Internet jako kanał obiegu dzieł i informacji”.

Cele strategiczne, kierunkowe i typy działań

„strategia rozwoju województwa obejmuje działania zorientowane na wzmacnianie aktywności zawodowej i poziomu kompetencji mieszkańców, dostępności i jakości edukacji na każdym poziomie nauczania oraz zwiększanie uczestnictwa w niej mieszkańców regionu. Ich adresatem będą wszystkie grupy społeczne i wiekowe na obszarze całego województwa, osoby włączane w system edukacyjny, uczące się oraz te, które są zainteresowane poszerzeniem swojej wiedzy ogólnej i kierunkowej.

CEL STRATEGICZNY NR 6 „WZROST TOŻSAMOŚCI I SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ REGIONU”: Zadaniem samorządu pełniącego rolę służebną wobec społeczności województwa jest stworzenie jak najlepszych warunków do życia i pracy mieszkańców, realizacji planów życiowych i wszechstronnej samorealizacji w życiu osobistym i społecznym. Wdrożenie strategii rozwoju województwa wymaga przy tym w poszczególnych dziedzinach efektywnego wsparcia ze strony osób i grup, których życiowa aktywność tworzy potencjał regionu.

W tym ujęciu wsparcie rozwoju osobowego mieszkańców, funkcji rodziny i spójności społecznej całego regionu jest kluczowym zadaniem strategii. Ma ona na celu wdrażanie idei społeczeństwa w pełnym tego słowa znaczeniu obywatelskiego, świadomie korzystającego ze swych praw i obowiązków dla dobra ogółu. Działanie samorządu opiera się na wspieraniu rodziny jako elementarnej komórki społecznej, zapewnieniu jak najpowszechniejszego dostępu do opieki zdrowotnej, edukacji, dóbr kultury i innych elementów dziedzictwa wspólnego. Powszechność ta przejawia się w przeciwdziałaniu wszelkim przejawom wykluczeń i marginalizacji w jakimkolwiek ich aspekcie. Strategia poświęca także uwagę wspieraniu demokracji lokalnej i budowie szeroko rozumianej tożsamości jako czynników kulturowych przesądzających o poczuciu więzi i współodpowiedzialności.

- **Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030, Szczecin 2019**

Diagnoza

„Ze względu na swoje położenie dziedzictwo kulturowe Pomorza Zachodniego uwarunkowane wielorakimi i wielowiekowymi czynnikami historycznymi i demograficznymi różni się znacząco od pozostałych województw”.

Cele strategiczne, kierunkowe i typy działań

„Promowanie postaw obywatelskich – podejmowanie działań sprzyjających wysokiej aktywności mieszkańców, w tym kształtowaniu świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej mieszkańców, umacnianiu pożądaných postaw proekologicznych i prozdrowotnych, przedsiębiorczych i innowacyjnych”.

CEL KIERUNKOWY 3.3. UPOWSZECHNIANIE I PODNOSZENIE POZIOMU USŁUG PUBLICZNYCH: „Zachowanie integralności sieci osadniczej województwa oraz intensywności i wydajności środowisk w obrębie poszczególnych obszarów funkcjonalnych wymaga zapewnienia wysokich standardów i powszechności świadczenia usług publicznych. Samorząd regionalny podejmie starania na rzecz ich systemowego zapewnienia i doskonalenia w obrębie obszarów funkcjonalnych. Zostanie wypracowany i wdrożony regionalny standard dostępu do usług publicznych, dóbr kultury i mechanizmów rozwoju lokalnego (przynajmniej w odniesieniu do usług świadczonych przez jednostki samorządu regionalnego).”

- **RAPORT O STANIE WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO ZA ROK 2018. Szczecin 2019**

„W ramach priorytetu *Promocja i wsparcie aktywnego uczestnictwa w kulturze* podjęte zostały działania ukierunkowane na zagadnienia związane z aktywnym uczestnictwem w kulturze na Pomorzu Zachodnim.

Kluczową rolę w realizacji priorytetu odegrały samorządowe instytucje kultury województwa zachodniopomorskiego, z uwagi na urozmaiconą ofertę oraz szeroką działalność edukacyjną. W 2018 roku

Instytucje Kultury Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego realizowały projekty w ramach powołanego w 2016 roku z inicjatywy Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego programu „Morze Kultury”. Głównym założeniem programu jest popularyzacja kultury na terenie województwa zachodniopomorskiego m. in. wyjście z ofertą instytucji kultury poza ich siedziby i dotarcie z nią do miejscowości na terenie Pomorza Zachodniego, w których infrastruktura kulturalna jest uboższa i nie daje

tytu możliwości, co w dużych miastach. W ramach programu „Morze Kultury” w 2018 roku dofinansowano

9 projektów na łączną kwotę 205 250 zł. Istotną dla realizacji niniejszego priorytetu była również działalność organizacji pozarządowych, która przyczyniła się do wsparcia aktywnego uczestnictwa w kulturze dzięki uzupełnieniu/wzbogaceniu oferty wojewódzkich samorządowych instytucji kultury w szczególności poprzez realizację zadań z zakresu kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego w mniejszych miejscowościach regionu. W 2018 roku na realizację zadania przeznaczono środki w łącznej kwocie 517 638,25 zł”.

- **Polityka edukacyjna województwa zachodniopomorskiego, Szczecin 2016**

Diagnoza

„Na niski poziom aspiracji życiowych i brak odpowiedniej aktywności edukacyjnej, kulturalnej, społecznej i zawodowej może mieć wpływ utrudniony dostęp do edukacji i ośrodków kultury zwłaszcza dla uczniów z ośrodków wiejskich i małomiasteczkowych”

Cele strategiczne, kierunkowe i typy działań

BRAK ODNIESIENIA DO EDUKACJI KULTUROWEJ

- **Polityka kulturalna województwa zachodniopomorskiego, Szczecin 2016**

Diagnoza

W dokumencie „Polityka kulturalna województwa zachodniopomorskiego” założono, iż działania samorządu województwa będą realizowane w wielu obszarach i przyczynią się do tego, aby Pomorze Zachodnie stało się jednym z najatrakcyjniejszych regionów pod względem jakości życia, którego wyznacznikiem jest m.in. dostęp mieszkańców do kultury oraz atrakcyjna i zróżnicowana oferta kulturalna. Jednocześnie samorząd województwa wyznaczył sobie rolę inspiratora działań wpływających na powszechne, aktywne oraz świadome uczestnictwo w kulturze, które jest jednym z kluczowych czynników wpływających na rozwój Pomorza Zachodniego.

„W wymiarze terytorialnym samorząd regionalny dąży do uzyskania możliwie równomiernego i najwyższego poziomu aktywności kulturalnej i jej oddziaływania w skali całego województwa.”

“w małych miejscowościach widoczne są nie tylko ograniczenia w dostępie do instytucji kultury, ale także niska świadomość kulturalna mieszkańców oraz brak nawyków uczestniczenia w wydarzeniach

kulturalnych. Na potencjał regionu składa się w dalszym ciągu nieodpowiadający potrzebom stan infrastruktury, pomimo dużych wydatków na jej modernizację i rozbudowę, zrealizowanych m. in. w ramach środków Regionalnego Programu Operacyjnego WZP na lata 2007 - 2013. W odpowiedzi na powyższą diagnozę, województwo podejmuje działania mające na celu aktywizację miejscowości oddalonych od Szczecina m. in. poprzez finansowanie wydarzeń w ramach konkursów dla NGO oraz aktywność wojewódzkich instytucji poza swoimi siedzibami.”

“Pomorze Zachodnie to region, w który nieustannie zachodzi konieczność budowania tożsamości regionalnej i konfrontowania się z wciąż odczuwalnym stygmatem „Ziem Odzyskanych”. Specyfika ta związana jest głównie z procesami wymuszonej i naturalnej migracji, która miała miejsce po II Wojnie Światowej, a których konsekwencją jest ciągły brak poczucia wśród starszych mieszkańców zakorzenienia oraz ich różnorodność kulturowa. Województwo zachodniopomorskie to młody region o słabej tożsamości regionalnej. Większość mieszkańców deklaruje, że identyfikuje się z regionem zachodniopomorskim, jednak aż 37,2% z nich twierdzi jednocześnie, że nie czuje się związana emocjonalnie z żadnym konkretnym miejscem na terenie województwa.”

Cele strategiczne, kierunkowe i typy działań

„Dzięki uczestnictwu w kulturze stajemy się pełnoprawnymi członkami określonej wspólnoty, rozumiejącymi otaczającą nas rzeczywistość, otwartymi, a zarazem znającymi i szanującymi swoje tradycje. W związku z tym konieczne, będzie rozwijanie i promowanie działań edukacyjnych skierowanych do wszystkich grup wiekowych, a w szczególności szkolnych i pozaszkolnych projektów dotyczących edukacji kulturalnej.”

„Działania: przyjęcie roli koordynatora programów kulturalnych skierowanych do sektora kultury w regionie; zdefiniowanie kulturalnej tożsamości Pomorza Zachodniego, jako regionu letnich festiwali artystycznych (w tym przede wszystkim festiwali muzycznych z długoletnią tradycją); współpraca w zakresie edukacji kulturalnej oraz promocji postaw aktywnego uczestnictwa w kulturze; powołanie jednostki odpowiedzialnej za prowadzenie badań i analiz oraz monitoring zmian zachodzących w kulturze; rozwijanie postaw w zakresie odbioru sztuki m.in. poprzez szkolne i pozaszkolne projekty edukacyjne i artystyczne.”

“Samorząd regionalny dąży do włączenia lokalnych społeczności i reprezentujących je struktur samorządowych w żywy i wszechstronny obieg treści kulturowych oraz upowszechnianie regionalnego i narodowego dziedzictwa. Aktywnie wspierane jest angażowanie różnego rodzaju podmiotów i środowisk – organizacji pozarządowych, grup nieformalnych, firm,

instytucji publicznych – w rozwijanie form partycypacji w kulturze oraz implementowanie niesionych przez nią treści w różnorodnych przejawach i formach życia wspólnotowego.”

- **Polityka rozwoju obszarów wiejskich województwa zachodniopomorskiego, Szczecin 2016**

Diagnoza

„Odpływ kadr, zbyt niska dostępność usług publicznych i oddalenie ośrodków miejskich, uboga oferta edukacyjna i kulturalna – wszystko to zaniża napływ zewnętrznego kapitału i skłonność do lokowania go w regionie.”

„Na wsiach życie kulturalne skupia się głównie wokół gminnych ośrodków kultury bibliotek oraz w oparciu o świetlice wiejskie i remizy Ochotniczej Straży Pożarnej, w małych miejscowościach widoczne są nie tylko ograniczenia w dostępie do instytucji kultury, ale także niska świadomość kulturowa mieszkańców oraz brak nawyków uczestniczenia w kulturze. Na niski potencjał kulturowy regionu składa się zły stan infrastruktury oraz niedostatki w ilości podejmowanych inicjatyw lokalnych.”

Cele strategiczne, kierunkowe i typy działań

BRAK ODNIESIEN do EDUKACJI KULTUROWEJ

- **Polityka kapitału oraz spójności społecznej województwa zachodniopomorskiego, Szczecin 2016**

Diagnoza

„Przy braku wspólnych wartości i braku mechanizmów koordynacji polityk lokalnych oraz regionalnych, region Pomorza Zachodniego nie miał szans zbudować fundamentu spójności kulturowej, która jest z kolei istotna dla subiektywnych odczuć jakości życia mieszkańców. Z niskim kapitałem kulturowym wiążą się też najniższe w kraju (od lat) wyniki edukacyjne – na wszystkich poziomach kształcenia. Zdolna młodzież wyjeżdża w celach edukacyjnych do innych regionów Polski, do miast o wyrazistej, atrakcyjnej dla nich kulturze i w przeważającej większości tam lokuje swoją przyszłość. Ten drenaż kapitału ludzkiego i intelektualnego charakteryzuje region od wielu lat i skazuje na utratę najcenniejszego zasobu endogenego.”

„Ponadto, województwo zachodnie charakteryzuje bardzo niska frekwencja wyborcza, podzielana z województwem opolskim oraz śląskim. W analizie na poziomie powiatów, najniższą frekwencją charakteryzuje się wyraźnie Miasto Szczecin wraz z obszarem metropolitalnym oraz centralne powiaty: drawski, łobeski, częściowo świdwiński. Słaby kapitał społeczny w regionie przejawia się niskimi wskaźnikami aktywności społecznej, zdolności do tworzenia prawidłowych relacji między ludźmi, a w efekcie, w dalszym życiu – do prawidłowego funkcjonowania w związkach, sieciach społecznych, partnerstwach branżowych (jak np. producenci żywności).”

„W systemie usług publicznych, istotną rolę odgrywają organizacje pozarządowe, przygotowane specjalistycznie do wdrażania standardów w takich obszarach jak: edukacja formalna i nieformalna (szczególnie na obszarach wiejskich), integracja i animacja społeczna, rynek pracy i aktywizacja zawodowa (szczególnie grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem), profilaktyka zdrowotna, profilaktyka uzależnień i przemocy w rodzinie, rehabilitacja społeczna i zawodowa, działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego, rozwoju ruchów kulturalnych i artystycznych, rekreacji, sportu i wszelkich innych dziedzinach rozwijających standardy życia społecznego, rozwijających potencjał jednostek i zbiorowości lokalnej.”

Cele strategiczne, kierunkowe i typy działań

BRAK ODNIESIEN do EDUKACJI KULTUROWEJ

II Obszar: Mapowanie zasobów instytucjonalnych w województwie

Edukacją kulturową w regionie zachodniopomorskim zajmują się: a) szkoły (w ramach przedmiotów artystycznych i poza nimi, w ramach kół artystycznych, w ramach innowacji pedagogicznych), b) lokalne instytucje kultury (domy/ośrodki kultury, świetlice wiejskie) w ramach swojej oferty programowej, w ramach współpracy z twórcami spoza instytucji, c) ponadlokalne instytucje kultury, dysponujące strukturami organizującymi pracę edukacyjną (muzea, filharmonia, opera), d) animatorzy, twórcy, artyści działający w ramach organizacji pozarządowych z sektora kultury lub pokrewnych

Zasoby edukacji kulturowej w regionie, to przede wszystkim 1) zaangażowanie i zdolność do samoorganizacji edukatorów kultury; 2) warunki społeczne: potencjał regionu (otwartość, poszukiwanie tożsamości); 3) nasycenie infrastrukturą kultury.

Główne deficyty edukacji kulturowej to: 1) brak zinstytucjonalizowanego obiegu wiedzy nt. edukacji kulturowej, potrzeba ściślejszej integracji – nie tylko międzysektorowej, ale także w obrębie sektora kultury (w sytuacji kiedy dyrektorzy instytucji kultury w województwie nie zawsze znają się nawzajem, tworzenie sieci współpracy jest utrudnione); 2) rozproszenie i względnie niska gęstość zaludnienia województwa, co w sytuacji zmniejszonych potrzeb uczestnictwa może powodować trudniejszy dostęp dzieci z terenów wiejskich z oferty edukacji kulturowej; 3) Brak przepływu (wiedzy i praktyk) pomiędzy szkołą a animatorami; 4) Brak rozpoznania potrzeb docelowych uczestników.

Instytucje i zasoby kultury w województwie

Wg stanu na 31 grudnia 2017 r. w województwie zachodniopomorskim istniało:

- 361 bibliotek wraz filiami (z czego 224 na wsi) [230,7 tys. czytelników*, w tym 43 tys. na wsi, 3899 tys. wypożyczonych woluminów, 16,9 wypożyczeń woluminów na 1 czytelnika]
- 109 punkty biblioteczne (w tym 43 na wsi)
- 33 muzea i oddziały muzealne [619,8 tys. zwiedzających]
- 5 instytucji paramuzealnych (w tym 2 ogrody botaniczne) [287,7 tys. zwiedzających*]
- 6 galerii [3,6 tys. zwiedzających]
- 8 teatrów i instytucji muzycznych [500,9 tys. słuchaczy, 2445 przedstawień i koncertów], w tym 4 teatry dramatyczne, 1 lalkowy, 1 teatr muzyczny (opera), 2 filharmonie [152,9 tys. słuchaczy*].
- 4 przedsiębiorstwa estradowe [2846,3 widzów i słuchaczy]
- 28 kin (26 w miastach), 55 sal projekcyjnych [sprzedano 2 298 004 widzów*]
- 342 instytucji kultury, w tym 21 centrów kultury, 26 domów kultury, 48 ośrodków kultury, 24 kluby, 223 świetlice, 474 pracownie specjalistyczne [w tym na wsi: 7 centrów kultury, 3 domy kultury, 14 ośrodków kultury, 8 klubów, 214 świetlic, 167 pracowni]
- Instytucje te zrealizowały łącznie 16375 imprez, dla 1 983,5 tys. uczestników*

Tabl. CENTRA KULTURY ^a DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY, ŚWIETLICE

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009	2015	2016	2017		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Instytucje	321	350	358	342	96	246
Centra kultury		16	17	21	14	7
domy kultury	29	26	24	26	23	3
ośrodki kultury	63	51	51	48	34	14
kluby	28	25	24	24	16	8
światlice	201	232	242	223	9	214
Pracownie specjalistyczne	278	409	453	474	307	167
Imprezy (w ciągu roku)	15913	12973	16882	16375	8258	8117
Uczestnicy imprez (w ciągu roku) w tys.	2000,7	1693,4	1750,2	1983,5	1754	229,6
Kursy (w ciągu roku)	179	213	205	130	101	29
Absolwenci kursów (w ciągu roku)	2521	2590	2917	1656	1272	384
w tym dzieci i młodzież szkolna	1149 ^b	1548	2132	690	575	115
Grupy (zespoły) artystyczne	787	821	761	711	595	116
Członkowie grup (zespołów) artystycznych	11087	12439	11609	10484	9191	1293
w tym dzieci i młodzież szkolna	5909 ^b	8671	7988	6823	5972	851
Koła (kluby/sekcje)	511	944	932	947	756	191
Członkowie kół (klubów/sekcji)	10854	21963	21589	20618	17492	3126
w tym dzieci i młodzież szkolna	4707 ^b	10798	10540	10114	8381	1733

a W 2009 r. ujmowane w grupie domów kultury lub ośrodków kultury. b W wieku poniżej 15 lat.

*podane wartości w rzeczywistości nie odnoszą się do liczby unikalnych czytelników, widzów, słuchaczy, uczestników imprez, ponieważ pojedyncza osoba mogła uczestniczyć w kilku koncertach, być na kilku seansach, a jeden czytelnik może być zapisany do kilku bibliotek. Rzeczywista liczba osób korzystających z ofert kultury jest więc - nie tylko w naszym województwie - niższa.

Instytucje oświaty w województwie

Liczba szkół z którymi nawiązano współpracę z ramach edycji 2016-2018 jest trudna do oszacowania, ze względu na nieformalny charakter relacji i kierowanie oferty raczej do nauczycieli, niż do szkół. Znaczący wpływ na uczestnictwo w projekcie miała wprowadzana reforma oświaty. Napięcie nauczycieli związane z niepewnością zatrudnienia, dodatkowe obowiązki sprawozdawcze oraz skrócenie czasu na pracę z młodzieżą spowodowało wycofanie części osób początkowo zainteresowanych projektem.

W województwie w roku szkolnym 2017/2018 podstawowe dane dotyczące systemu oświaty były następujące:

- 555 szkół podstawowych
- 58 gimnazjów
- 28 szkoły specjalne przysposabiające do pracy

- 77 szkół branżowych I stopnia
 - 107 liceów ogólnokształcących
 - 97 techników
 - 7 liceów artystycznych ogólnokształcących
 - 108 szkół policealnych
 - 15 szkół wyższych
 - 90 szkół dla dorosłych
-
- 9147 nauczycieli szkół podstawowych
 - 2791 n. gimnazjów
 - 659 nauczycieli branżowych szkół I stopnia
 - 1824 nauczycieli technikum
 - 327 nauczycieli szkół policealnych
 - 3673 nauczycieli akademickich szkół wyższych
-
- 14443 podopiecznych przedszkoli
 - 111742 uczniów szkół podstawowych
 - 29254 wygaszanych gimnazjów
 - 401 uczniów szkół specjalnych przysposabiających do pracy
 - 6572 uczniów szkół branżowych I stopnia
 - 18976 uczniów liceów ogólnokształcących
 - 19472 uczniów w technikach
 - 651 uczniów szkół artystycznych (oraz 324 uczniów w szkołach artystycznych bez uprawnień zawodowych)
 - 9378 uczniów szkół policealnych
 - 39001 studentów szkół wyższych

W ofercie instytucji wspierających system oświaty w województwie edukacja kulturowa – podobnie jak w dokumentach strategicznych – nie występuje wprost. Współpraca w ramach BMK 2019-2021 została podtrzymana z trzema najważniejszymi instytucjami, z którymi rozpoczęto współpracę w edycji 2016-2018. Każda z tych instytucji: Zachodniopomorskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli, CEN w Koszalinie i Zachodniopomorskie Kuratorium Oświaty funkcjonuje w oparciu o różne założenia, różne są także zasięgi działania tych instytucji i formy wsparcia systemu edukacji. Współpraca w ramach BMK uwzględnia te różnicowania, partnerstwo z instytucjami wsparcia oświaty obejmuje takie obszary jak: korzystanie z baz kontaktowych nauczycieli, rozpowszechnianie informacji o projekcie i realizowanych warsztatach, korzystanie z gromadzonych danych, wsparcie merytoryczne.

Realizowanie założeń edukacji kulturowej wymaga z pewnością lepszego wsparcia pracy nauczycieli zainteresowanych takim rodzajem pracy z uczniami. Potrzebna jest oferta szkoleń oraz materiałów metodycznych, które będą odnosiły się do edukacji kulturowej. W ofercie instytucji wsparcia oświaty nie ma wprost wsparcia z obszaru edukacji kulturowej, jednak w programie doskonalenia zawodowego nauczycieli tematy te pojawiają się w obszarach np. edukacji wczesnoszkolnej (klasy 1-3) czy edukacji obywatelskiej (wiedza o społeczeństwie, kompetencje społeczne i obywatelskie). Zadania realizowane są przez zatrudnionych w poniżej opisanych instytucjach nauczycieli konsultantów (każdy z nich specjalizuje się w jednym z wymienionych obszarów, który praktycznie odpowiada przedmiotom szkolnym). Co roku Ministerstwo przekazuje dyspozycje w zakresie zagadnień, nie wykluczone zatem, że tematyka edukacji kulturowej zostanie podjęta w podobny sposób.

Institucje wsparcia (i nadzoru) oświaty

Zachodniopomorskie Kuratorium Oświaty

Kuratorium Oświaty w Szczecinie jest państwową jednostką budżetową, wchodząca w skład zespolonej administracji rządowej w województwie, jako wyodrębniona jednostka organizacyjna. Kurator 1) sprawuje nadzór pedagogiczny nad szkołami i placówkami znajdującymi się na terenie województwa zachodniopomorskiego, 2) wykonuje inne zadania spoza nadzoru pedagogicznego; 3) wydaje decyzje administracyjne oraz zarządzenia w sprawach określonych w ustawie; 4) inicjuje i koordynuje działania związane z doskonaleniem nauczycieli; 5) współpracuje z jednostkami samorządu terytorialnego; 6) nostryfikuje i legalizuje świadectwa i dyplomy oraz dokonuje apostille.

W zakresie działań realizowanych przez Kuratorium mowa jest o realizacji zadań związanych z : a) edukacją dla bezpieczeństwa; b) edukacją sportową, c) profilaktyką, d) edukacją zdrowotną, nie pojawia się jednak odwołanie wprost do edukacji kulturowej/kulturalnej.

Centrum Edukacji Nauczycieli w Koszalinie

Oferta szkoleń CEN adresowana do nauczycieli i dyrektorów szkół odpowiada na zgłaszane przez środowisko oświatowe potrzeby m.in. w obszarze kompetencji kluczowych ze szczególnym uwzględnieniem edukacji matematyczno-przyrodniczej oraz edukacji informatycznej na etapie wczesnoszkolnym. Jest to możliwe również dzięki wszechstronnemu przygotowaniu nauczycieli konsultantów pracujących w CEN w ramach szkoleń prowadzonych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie.

Istotnym elementem realizacji polityki oświatowej województwa przez CEN są również działania w zakresie tzw. informacji pedagogicznej, która realizowana jest w oparciu o stronę internetową CEN oraz profil CEN na portalu społecznościowym. Tu między innymi znajdują się przykłady dobrych praktyk w zakresie podnoszenia jakości kształcenia oraz szeroko rozumianych kwestii wychowawczych i bezpieczeństwa uczniów.

CEN prowadzi kompleksowe wspomaganie szkół i placówek oświatowych zgodnie z rozporządzeniem MEN w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli. Wiąże się to m.in. z diagnozowaniem potrzeb szkoły, przygotowaniem planu działań wynikających z diagnozy oraz realizacją ujętych w planie form wsparcia. Praktyka pokazuje jednak, że dyrektorzy szkół w niewielkim zakresie korzystają z tej oferty CEN.

Zachodniopomorskie Centrum Doskonalenia nauczycieli w Szczecinie

ZCDN w Szczecinie włącza się w prowadzone przez samorząd województwa działania, zmierzające do koordynacji, inspiracji i informacji podmiotów zaangażowanych w edukację, których jednym z celów jest stworzenie przestrzeni umożliwiającej współpracę pomiędzy tymi podmiotami na różnych obszarach zainteresowania. Efektem tego rodzaju działań powinna być także poprawa szeroko rozumianych metod kształcenia. Realizując te cele ZCDN administruje stroną internetową i kanałami mediów społecznościowych, wykorzystywanych między innymi do prowadzenia działalności informacyjno-promocyjnej nie tylko o działaniach Centrum, ale również Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ośrodka Rozwoju Edukacji i innych podmiotów edukacyjnych kierujących swoje działania do nauczycieli i szkół z terenu województwa zachodniopomorskiego, w tym o wprowadzanych zmianach w obszarze prawa oświatowego, akcjach i projektach edukacyjnych, badaniach etc. Realizacji tych celów służą również organizowane przez placówkę konferencje metodyczne dla nauczycieli (w 2018 roku uczestniczyło w nich 2055 osób) oraz prowadzone w ciągu roku szkolnego konferencje i szkolenia. Stanowi to element realizacji Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 września 2016 roku w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli.

Pracownicy ZCDN-u prowadzą działania szkoleniowe, których tematyka zgodna jest z kierunkami realizacji polityki oświatowej państwa oraz potrzebami nauczycieli w zakresie doskonalenia się, służące między innymi rozwijaniu postaw społecznych „kreatywności i innowacyjności”.

Zachodniopomorskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli kontynuuje zatrudnianie nauczycieli konsultantów lub zwiększanie wymiaru ich zatrudnienia w nowych obszarach, w tym w obszarach uznawanych za priorytetowe, tj.: wychowanie, doskonalenie kadry kierowniczej, informatyka, matematyka, język polski, kształcenie specjalne i edukacja wczesnoszkolna.

Pracownicy Centrum systematycznie monitorują zmiany zachodzące w oświacie poprzez analizę i opracowywanie na użytek wewnętrzny danych udostępnianych w ramach SIO i pozyskanych w trakcie realizacji szkoleń (np. dane o ilości zatrudnionych nauczycieli, ilości szkół, udziale nauczycieli w doskonaleniu prowadzonym przez ZCDN etc.). Ponadto stale monitorowane są raporty i diagnozy publikowane przez instytucje badawcze, będące jedną z podstaw konstruowania oferty doskonalenia nauczycieli.

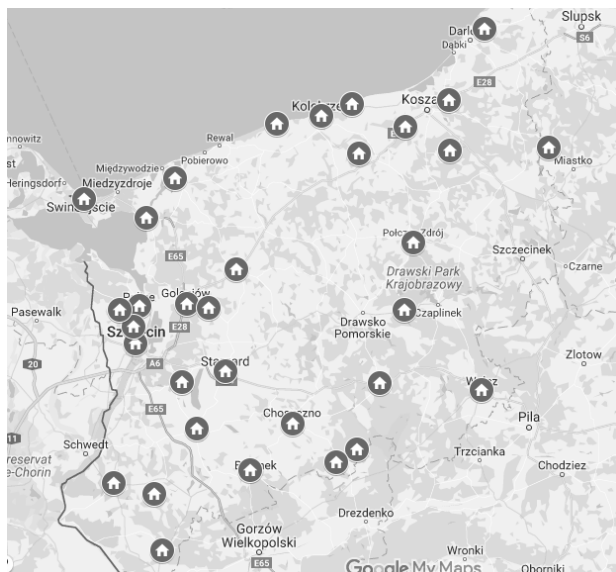
Mapa sieci BMK w województwie

Od pierwszej edycji BMK współpraca podmiotów opierała się o istniejące zasoby Zachodniopomorskiego Forum Kultury, funkcjonującego niezależnie od scentralizowanych, dużych instytucji kultury. W 2012 roku sieć ZFK (obejmująca wówczas dziesięć podmiotów kultury z Pomorza Zachodniego) realizowała swój pierwszy, sieciowy projekt "Zachodniopomorskie Forum Kultury. Sieć animatorów w działaniu". Projekt był dofinansowany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programu Operacyjnego Edukacja Kulturalna. Liderem projektu był Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Kaliszu Pomorskim.

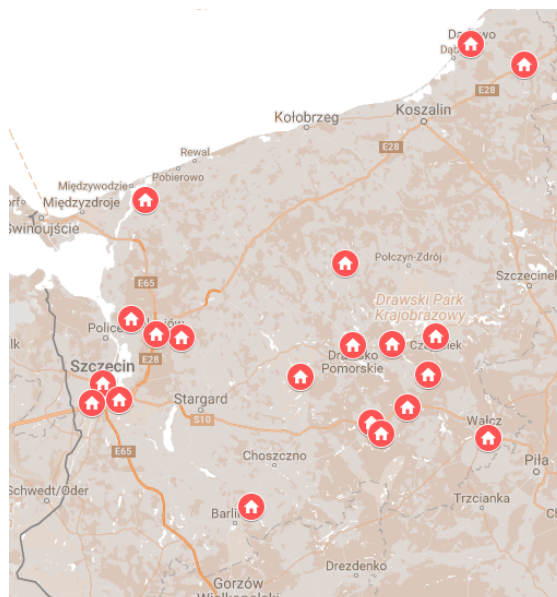
W 2013 roku realizowany był drugi projekt sieci "Zachodniopomorskie Forum Kultury - sieć animatorów w działaniu ; odsłona druga", którego idea była wzmocnienie i rozszerzenie współpracy między instytucjami oraz wymiana doświadczeń. Tym razem liderem projektu był Złocieniecki Ośrodek Kultury.

EKDUS – BMK Zachodniopomorskie 2016-2018 był trzecim sieciowym projektem Zachodniopomorskiego Forum Kultury, przygotowanym metodą partycypacyjną w oparciu o wspólnie dyskutowaną analizę potrzeb ośrodków kultury oraz na podstawie bieżącego monitoringu prac sieci.

Poszerzanie kręgów uczestnictwa nie odbywało się w takim tempie jak zakładano optymistycznie w diagnozie otwarcia – dotyczy to zarówno instytucji, jak i osób zajmujących się szeroko pojętą edukacją kulturową. Wpływ na tę sytuację miało m. in. ograniczenie wysokości finansowania programu BMK i korzystanie z sieci nieformalnych relacji.

Uczestnicy warsztatów i inicjatyw w roku 2016 i 2017

Uczestnicy w roku 2018

Lista instytucji, które współpracowały w ramach projektu BMK w latach 2016-2018:

- Złocieniecki Ośrodek Kultury
- Goleniowski Dom Kultury
- Stowarzyszenie Teatr Brama w Goleniowie
- Darłowski Ośrodek Kultury im. Leopolda Tyrmanda
- Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Kaliszu Pomorskim
- Kamieński Dom Kultury w Kamieniu Pomorskim
- Ośrodek Teatralny „Kana” w Szczecinie
- Stowarzyszenie „Biały Zdrój”
- Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Pełczycach
- Sławieński Dom Kultury
- Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Turystyki w Wierzchowie

dołączyli w 2017:

- Czaplinecki Ośrodek Kultury
- Fundacja Akademia Edukacyjna w Szczecinie
- Zespół Szkół Prywatnych "Słoneczne"
- Ośrodek Kultury w Mirosławcu
- Ińskie Centrum Kultury
- Stowarzyszenie „Rumor” w Wałczu
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Krępsku
- Świdwiński Ośrodek Kultury
- Stowarzyszenie Przyjaciół Drawska „Meander"

III Obszar: Obszary strategicznej interwencji w skali województwa w ramach BMK

Największym potencjałem i jednocześnie największym wyzwaniem w ramach BMK jest łączenie trzech poziomów administracyjnych i podległych im instytucji (gminy, województwo, państwo). **Główny partner samorządowy BMK w województwie to samorząd województwa zachodniopomorskiego (Urząd Marszałkowski woj. Zachodniopomorskiego)**, udzielający środków finansowych na zadania z zakresu edukacji kulturowej. Relacja ta ma charakter trwały i kluczowy dla realizacji projektu.

Ważnym czynnikiem dla realizacji projektów edukacji kulturowej jest włączanie się samorządów lokalnych do działań na rzecz działań kulturowo – oświatowych. Szczególnie na szczeblu najniższym – sołectw czy rad osiedli. Istotne jest również zaangażowanie w pracę animacyjną i edukacyjną organizacji pozarządowych – stowarzyszeń, fundacji, towarzystw działających lokalnie.

Istotną cechą kultury – a ściślej jej społecznego oddziaływania - naszego regionu to kwestia niedostatecznego obiegu wiedzy i praktyk kultury. **Istniejąca wymiana doświadczeń pomiędzy praktykami i przedstawicielami różnych sfer społecznych jest nie tyle efektem jakiegoś działania strategicznego, co raczej spontanicznej aktywności części podmiotów i organizatorów kultury.** Stosunkowo niewielka ilość badań nad sferą kultury w regionie i brak platformy do dzielenia się wiedzą na ten temat, wynika z braku takiej instytucji, która pełniłaby rolę regionalnego obserwatorium kultury. Wciąż nie ma w naszym województwie instytucji gromadzącej praktyki, dokumentację, realizującej badania i tworzącej zasoby wiedzy, prowadzącej szkolenia, kształtującej kadry animatorów. Istniejące opracowania i rozpoznania badawcze są rozproszone, albo nie ma ich wcale.

Analiza rozkładów przestrzennych uczestników sieci BMK wskazuje na znaczące oddziaływanie operatora projektu na sąsiednie gminy i powiaty. W dalszym ciągu nie udało się zaktywizować terenów powiatu gryfickiego, oraz terenów z południa województwa.

W świetle dotychczasowych doświadczeń, miejscowości w których funkcjonuje dom kultury zrzeszony w ramach Zachodniopomorskiego Forum Kultury (wnioskodawcy pierwszej edycji projektu) posiada największe możliwości sieciowania i oddziaływania. Zasoby projektu odnoszą się w dalszym ciągu do relacji nieformalnych, związanych z oddziaływaniem animatorów i kadry zarządzającej (w mniejszym stopniu dotyczy to sektora oświaty).

Ważnym podmiotem, który mógłby zostać włączony w sieć BMK, są świetlice wiejskie. W edycji 2016-2018 rozpoczęto współpracę ze świetlicami, która w nowej edycji jest kontynuowana. Definicja świetlicy wiejskiej wskazuje, że świetlice powinny pełnić funkcję centrów kultury lokalnej, organizować czas wolny oraz integrować społeczność¹. Powinny służyć dzieciom, ale także dorosłym oraz osobom starszym. Powinny działać jako miejsce spotkań oraz wspierać działania na rzecz kultury i edukacji. Świetlicą może być budynek lub pomieszczenie, które miałyby służyć mieszkańcom według ich potrzeb. Według GUS świetlice – to placówki kulturalne posiadające z reguły jedno pomieszczenie, niezbędny sprzęt i obejmujące swoim zasięgiem działania małe grupy środowiska lokalnego. Działalność w nich prowadzona jest zasadniczo przez działaczy społecznych przy pomocy kierownika świetlicy. Nie uważa się za świetlice jednostek, zwyczajowo określanych „świetlicami”, które nie prowadzą działalności kulturalnej, a których pomieszczenia służą do innych celów, np. do organizowania narad i konferencji, kursów zawodowych itp.² Warto wskazać, że dla potrzeb

¹<http://poradnik.ngo.pl/rodzaje-swietlic>; <http://www.witrynowiejska.org.pl/component/k2/item/41068-jak-zgodnie-z-prawem-samorzad-moze-przekazac-organizacji-non-profit-swietlice-wiejska>

² Kultura w 2009 roku, Warszawa 2010, GUS, S 181

Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 -2014 przyjęto, że świetlica to budynek lub pomieszczenie przeznaczone do spędzania czasu wolnego, rozwijania zainteresowań, działań na rzecz rozwoju kultury i edukacji oraz miejsce integracji społecznej. Nie ma też szczegółowych przepisów regulujących wprost kwestie powoływania i prowadzenia świetlic wiejskich. Świetlice mogą być zakładane przez gminę, przez organizacje pozarządowe, ale też przez inne podmioty, organizacje nieformalne itd. W zależności od tego, jaki podmiot zakłada świetlicę, różna jest podstawa prawna jej działania (nie ma żadnej ustawy, która regulowałaby organizację świetlic wiejskich ogólnie – zakładanych przez wszystkie podmioty). Prowadzenie świetlicy wiejskiej gmina może także zlecić organizacji pozarządowej.³ Na potrzeby niniejszego opracowania została przyjęta następująca definicja świetlicy, za taką uznajemy budynek (lub jego część), znajdujący się we władaniu społeczności lokalnej i przeznaczony na dowolny użytek związany z organizacją czasu wolnego.

Świetlice stanowią jedną z najpopularniejszych inwestycji na obszarach wiejskich ostatnich lat. Wraz z rozwojem samorządności lokalnej, umacnia się ich rola. Na Pomorzu Zachodnim w ciągu ostatnich kilku lat wybudowano, wyremontowano i doposażono znaczną ilość, prawie 1000 świetlic funkcjonujących na obszarach wiejskich⁴. Z założenia mają one trwale przełożyć się na poprawę jakości życia i aktywność społeczno-kulturalną mieszkańców. Jednak w obliczu rosnącej liczby świetlic coraz wyraźniej uwidacznia się problem efektywnego wykorzystania nowej infrastruktury. Organ założycielski i prowadzący świetlicę określa jej misję, wizję, cele oraz sposoby prowadzenia działalności finansowej i gospodarczej. Program działania oraz powinna odpowiadać potrzebom społeczności lokalnej.

IV Obszar: Diagnoza potrzeb odbiorców ostatecznych (dzieci i młodzieży) w zakresie edukacji kulturowej

W pierwszej edycji badanie odbiorców ostatecznych nie było prowadzone. Działaniami edukacyjnymi w ramach zasobów operatora regionalnego objęte były wszystkie kategorie wiekowe. Najczęściej odbiorcami programów z zakresu edukacji kulturowej są dzieci uczęszczające do szkół podstawowych. Praktycznie żadne podmioty nie adresują swoich projektów do studentów. Dość licznie reprezentowane są podmioty obejmujące działaniem dzieci przedszkolne, najmniej pracuje z dziećmi najmłodszymi – do 3 lat. Widać rosnące zainteresowanie działaniami na rzecz seniorów i innych osób dorosłych. Generalnie uczestnictwo w edukacji kulturowej maleje wraz z wiekiem dzieci i młodzieży i dotyczy to wszystkich form edukacji kulturowej – wyjątek stanowią tu jedynie animatorzy i twórcy, którzy w swoich projektach mają większą swobodę w określaniu grup uczestników.

³ <http://poradnik.ngo.pl/rodzaje-swietlic>

⁴ <http://projektswietliki.pl/>

Co wynikało z doświadczeń pierwszej edycji BMK w naszym regionie?

Wytyczne i zalecenia uwzględniające rozwiązania wypracowane w ramach programu Bardzo Młoda Kultura 2016- 2018

ZALECENIE, REKOMENDACJE, KIERUNKI DZIAŁANIA WYPRACOWANE W LATACH 2016-2018	UZASADNIENIE W DIAGNOZACH, PRACACH BADAWCZYCH WYTWORZONYCH W RAMACH I EDYCJI BMK/EKDUS
<p>Edukacja kulturowa tworzona we współpracy różnych podmiotów. Budowanie lokalnych koalicji dla edukacji kulturowej. Lepsza współpraca z samorządem lokalnym</p>	<p>„Podstawowym założeniem powinno być współbudowanie edukacji kulturowej przez różne podmioty. Praca ta (zarówno organizacja jak i realizacja edukacji kulturowej powinna bazować na wykorzystywaniu potencjałów województwa i jego mieszkańców” (<i>Raport z badań diagnostycznych... 2016</i>)</p> <p>„Priorytetowe jest działanie polegające na Informowaniu o praktykach edukacji kulturowej, szukanie międzyinstytucjonalnych porozumień (pomiędzy sektorem oświaty i kultury) (...) oraz podjęcie prób włączania pomijanych podmiotów edukacji kulturowej, które z różnych powodów znajdują się jednak „poza obiegiem” wiedzy na ten temat.”. (<i>Raport z badań diagnostycznych... 2016</i>)</p> <p>„Bardziej zróżnicowane odpowiedzi pojawiają się w odniesieniu do pytania o wsparcie lokalnej społeczności – tu już pojawiają się oceny najniższe. Jeszcze słabiej wypada ocena wsparcia władz lokalnych – potwierdza się tu teza z diagnozy otwarcia. Kultura lokalna w dalszym ciągu jest traktowana gorzej niż na to zasługuje” (<i>Ewaluacja regrantingu i warsztatów...2017</i>)</p>
<p>Utrzymanie dotychczasowej formuły warsztatów (warsztaty zorientowane w pierwszej kolejności na budowanie zaangażowanie, wymianę doświadczeń oraz zdobywanie nowych kompetencji)</p>	<p>„Warsztaty cenione są bardzo wysoko za możliwość wyrażania własnego zdania, zdobywanie praktycznych umiejętności, atmosferę i inspiracje do dalszego działania. Przez trzy lata realizacji projektu EKDUS udało się wypracować optymalny sposób organizacji warsztatów, łączących wg badanych wartość spotkania z innymi z możliwością poszerzania własnych kompetencji” (<i>Ewaluacja regrantingu i warsztatów...2018</i>)</p> <p>„Formuła udoskonalania warsztatów i prowadzenia ich metodą ramy tematycznej (w której ogólne założenia dotyczące istotnych tematów współczesnego świata są punktem wyjścia do poszukiwania umiejętności technicznych) ponownie przełożyła się na bardzo wysokie – ponownie jedno z najwyższych w kraju, 96% wskazało na ocenę najwyższą w pięciostopniowej skali – pozytywne oceny uczestników”. (<i>Ewaluacja regrantingu i warsztatów...2017</i>)</p>
<p>Potrzeba wprowadzenia nowych form działania projektowego. Więcej niekonwencjonalnych działań i wychodzenia poza schemat</p>	<p>„O optymalizacji regrantingowych projektów w celu osiągnięcia jak najlepszego efektu świadczy także wysoki odsetek (najwyższy w kraju) deklarujących wspieranie się w działaniach ekspertami-profesjonalistami. Wynika z tych danych, że uczestnicy regrantingu wolą sprawzone działania „bezpieczne”, dające pewność realizacji, dające się kontrolować, rzadziej decydują się na działania eksperymentalne” (<i>Ewaluacja regrantingu i warsztatów...2018</i>).</p> <p>„Nadani wskazują, że zrealizowali działania dokładnie w takiej formie, jaka została przedstawiona we wniosku konkursowym. To ważny sygnał, bo oznacza to z jednej strony dobrze przemyślane projekty, ale z drugiej strony mało elastyczne i nie zawsze otwarte na proces”. (<i>Ewaluacja regrantingu i warsztatów...2017</i>).</p>

<p>Potrzeba wprowadzenia takich narzędzi badawczych i ewaluacyjnych, które będą umożliwiały rozpoznawanie potrzeb docelowych uczestników (dzieci i młodzieży)</p>	<p>Należy opracować narzędzia i reguły badań „końcowego użytkownika” tzn. dzieci i młodzieży biorących udział w zajęciach/działaniach programowanych w ramach projektów regrantingu (...) Brak rozpoznania potrzeb docelowych uczestników” (<i>Raport z badań diagnostycznych...</i> 2016).</p>
--	---

Specyfika województwa

<p>UWARUNKOWANIA KULTUROWE I SPOŁECZNE W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM</p>	<p>UZASADNIENIE W DIAGNOZACH, RAPORTACH WYTWORZONYCH W RAMACH I EDYCJI BMK/EKDUS</p>
<p>Edukacja kulturowa w WZP powinna uwzględniać nast. tematy: edukacja regionalna, kształtowanie umiejętności współpracy, działania obywatelskie</p>	<p>„Jeśli edukacja kulturowa ma pozostawać w związku z charakterystyką województwa i celami strategicznymi rozwoju regionu, to powinna być związane z następującymi obszarami (tematami): 1) Edukacja regionalna: tożsamości i miejsca; 2) Kształtowanie umiejętności „bycia razem”. Empatia, aktywizacja i animacja (praca z potencjałami); 3) Działania obywatelskie i wspólnotowe: przekraczanie różnic społecznych” (<i>Raport z badań diagnostycznych...</i> 2016).</p> <p>„Najrzadziej wskazywano na nawiązania do lokalnej kultury. Projekty pracujące z lokalną tożsamością pojawiały się w zasadzie w jednym z projektów. To ważne (i wymagające zmiany), bo w diagnozie otwarcia wskazywaliśmy, że to jest potencjał edukacji kulturowej do wykorzystania” (<i>Ewaluacja regrantingu i warsztatów...</i>2018)</p>
<p>Konieczne jest poszerzenie grona odbiorców projektu, zwłaszcza młodych animatorów i nauczycieli.</p>	<p>„Z analizy wyłania się potrzeba poszerzenia kręgu animatorów i edukatorów kultury w województwie zachodniopomorskim – będzie to stanowić poważne wyzwanie, zwłaszcza ze względu na utrudnioną zastępowalność kadr. W strukturze wiekowej najczęściej badanych w WZP znajduje się w przedziale wiekowym 45-54, całkowicie natomiast brak tych w wieku 18-24. Należałoby przemyśleć kwestię rekrutacji do projektu tak, by uczestniczyło w nim więcej młodszych osób”. (<i>Ewaluacja regrantingu i warsztatów...</i>2018)</p>
<p>Zaangażowanie i oddolne inicjatywy potencjałem edukacji kulturowej w regionie</p>	<p>„Zasoby edukacji kulturowej w regionie, to przede wszystkim 1) zaangażowanie i zdolność do samoorganizacji edukatorów kultury; 2) warunki społeczne: potencjał regionu (otwartość, poszukiwanie tożsamości); 3) nasycenie infrastrukturą kultury (...). Edukacja kulturowa – poza sferą zinstytucjonalizowanych praktyk podejmowanych w ramach „dużych” (ponadlokalnych) instytucji kultury przeważnie jest budowana w oparciu o działania oddolne (częściej jest to inicjatywa „zapaleńców”)” (<i>Raport z badań diagnostycznych...</i> 2016).</p>
<p>Potrzeba łączenia edukatorów kultury, wymiana wiedzy i praktyk (szkoły i sektora kultury)</p>	<p>„Główne deficyty edukacji kulturowej w województwie zachodniopomorskim to: 1) brak zinstytucjonalizowanego obiegu wiedzy nt. edukacji kulturowej; 2) rozproszenie i względnie niska gęstość zaludnienia województwa; 3) brak przepływu (wiedzy i praktyk) pomiędzy szkołą a animatorami; 4) brak rozpoznania potrzeb docelowych uczestników” (<i>Raport z badań diagnostycznych...</i> 2016).</p>

Cytowane dokumenty:

Maciej Kowalewski, Regina Thurow, Agata Caban, *Raport z badań diagnostycznych. Edukacja kulturowa w województwie zachodniopomorskim*, Szczecin 2016.

Maciej Kowalewski, *Ewaluacja regrantingu i warsztatów realizowanych w ramach projektu „EKDUS– Edukacja kulturowa dla umiejętności społecznych” w 2017 r.*, Szczecin 2017

Maciej Kowalewski, *Ewaluacja regrantingu i warsztatów projektu EKDUS w 2018 r.*, Szczecin 2018

Podsumowanie diagnozy przeprowadzonej w 2019 roku

Decyzje strategiczne operatora w zakresie budowania systemu wsparcia edukacji kulturowej w województwie zachodniopomorskim

Wniosek	Decyzja/zadanie operatora	Czas wykonania
<p>Dostrzegamy potrzebę budowania regionalnej i lokalnych koalicji na rzecz edukacji kulturowej w województwie zachodniopomorskim. Jako operator jesteśmy w stanie poddać lobbingowi EK na poziomie lokalnym (w ramach zasięgu terytorialnego naszego działania), korzystając także z zasobów poza samorządowymi instytucjami kultury (organizacje pozarządowe, podmioty prywatne).</p> <p>Do wypracowania w ciągu najbliższych 3 lat jest stworzenie regionalnej sieci wsparcia edukacji kulturowej - tego zadania nie jesteśmy w stanie wykonać sami, dlatego będziemy potrzebowali wsparcia partnerów (zarówno tych, z którymi już współpracujemy, jak i nowych) o zasięgu regionalnym (np. Urząd Marszałkowski, ZCDN, Zachodniopomorskie Kuratorium Oświaty, Uniwersytet Szczeciński)</p>	<p>Budowanie lokalnych koalicji dla edukacji kulturowej. (samorząd i jego instytucje, organizacje pozarządowe, podmioty prywatne).</p> <p>Koncentracja na inicjatywach wykonujących pracę z tożsamością lokalną/regionalną</p> <p>Tworzenie regionalnej sieci wsparcia edukacji kulturowej przy współpracy partnerów - działania informacyjne, upowszechnianie informacji o związkach edukacji kulturowej z politykami publicznymi województwa.</p>	Lata 2019-2021
<p>Dla rozwoju edukacji kulturowej w naszym województwie strategiczne są te podmioty, których działalność związana jest z tworzeniem zasobów EK (finansowych, kadrowych, organizacyjnych) i których oddziaływanie ma regionalny charakter. Są to: Urząd Marszałkowski, Uniwersytet Szczeciński, Centrum Edukacji Nauczycieli w Koszalinie, Zachodniopomorskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Szczecinie, Zachodniopomorskie Kuratorium Oświaty.</p> <p>Potrzeba jest stworzenia podmiotu, który będzie pełnił rolę centrum, tj. ośrodka zajmującego się upowszechnianiem wiedzy, organizowaniem wymiany/spotkań animatorów, gromadzeniem praktyk. Nie tylko w ramach trzyletnich programów, ale do pewnego stopnia niezależnie od BMK. O potrzebie stworzenia takiego podmiotu mówimy – nie tylko my, jako współpracownicy programu BMK - już od lat.</p>	<p>Spotkania informacyjne z przedstawicielami poszczególnych wydziałów Urzędu Marszałkowskiego województwa zachodniopomorskiego: Wydziałem Zarządzania Strategicznego, Wydziałem Współpracy Społecznej, Wydziałem Kultury, Nauki i Dziedzictwa Narodowego</p> <p>Prezentacja projektu Bardzo Młoda Kultura kadrze i studentom Uniwersytetu Szczecińskiego (kierunki: Animacja Kulturowa, Pedagogika, Socjologia, Mediacja Międzykulturowa)</p> <p>Gromadzenie, upowszechnianie wiedzy o efektach edukacji kulturowej oraz wytworach (efektach) pracy dzieci i młodzieży</p> <p>Lobbing na rzecz tworzenia instytucji (lub jej części)</p>	Lata 2019-2021

	regionalnej, zajmującej się systematycznym wsparciem edukacji kulturowej	
Aby włączyć w nasze działania nowe podmioty potrzebujemy wsparcia w zakresie opracowania informacji nt. zysków z edukacji kulturowej dla całego województwa. Chcemy zaprosić do współpracy te osoby, które potrafią nam pomóc w tworzeniu narracji na temat potrzeb związanych z edukacją kulturową	Zaproszenie do projektu (w różnych rolach: ekspertów, obserwatorów, tutorów) takich osób, które posiadają doświadczenie w zakresie edukacji kulturowej i które będą mogły być „rzecznikami” edukacji kulturowej w regionie. Mamy tu na myśli badaczy, literatów, publicystów, artystów, autorytetów edukacyjnych.	Lata 2019-2020

Decyzje strategiczne operatora dotyczące budowania partnerstwa kultury i edukacji

Wniosek	Decyzja/zadanie operatora	Czas wykonania
<p>Edukacją kulturową w regionie zajmują się: a) szkoły (w ramach przedmiotów artystycznych i poza nimi, w ramach kół artystycznych, w ramach innowacji pedagogicznych), b) lokalne instytucje kultury (domy/ośrodki kultury, świetlice wiejskie) w ramach swojej oferty programowej, w ramach współpracy z twórcami spoza instytucji, c) ponadlokalne instytucje kultury, dysponujące strukturami organizującymi pracę edukacyjną (muzea, filharmonia, opera), d) animatorzy, twórcy, artyści działający w ramach organizacji pozarządowych z sektora kultury lub pokrewnych.</p> <p>Adresatami edukacji kulturowej są najczęściej dzieci i młodzież młodsza (do ukończenia szkoły podstawowej) - zwłaszcza w działaniach sektora oświaty, w przypadku działań animatorów, artystów – częściej bywa także adresatem młodzież starsza, czasem także grupy międzypokoleniowe. Edukacja kulturowa – poza sferą zinstytucjonalizowanych praktyk podejmowanych w ramach „dużych” (ponadlokalnych) instytucji kultury przeważnie jest budowana w oparciu o działania oddolne (częściej jest to inicjatywa „zapaleńców”).</p>	<p>Ponieważ sieć podmiotów zajmujących się edukacją kulturową tworzą w naszym regionie ludzie, a nie instytucje, będziemy pozostawać przy braku instytucjonalizacji - paradoksalnie, formalizacja sieci na tym etapie działania nie przyniosła by pożądanego efektów (głównie ze względu na brak „parasolowej” instytucji, która mogła by animować sieć po zakończeniu projektu). Warto przetestować, czy Stowarzyszenie EKDUS (zrzeszającego dotychczasowych uczestników programu BMK w woj. Zachodniopomorskim) może pełnić taką rolę</p>	Lata 2019-2020
Z analizy przestrzennego rozmieszczenia dotychczasowych uczestników wynika, że istnieją obszary województwa, z których nie rekrutują się uczestnicy (południe województwa i powiat gryficki)	Skierowanie działań (instytucjonalnych i pozaformalnych) informujących o projekcie na powiaty dotychczas nieobecne w projekcie.	Lata 2020-2021
Priorytetowe jest działanie polegające na informowaniu o praktykach edukacji kulturowej,	Podjęcie prób włączania pomijanych podmiotów	Lata 2019-2021

<p>szukanie międzyinstytucjonalnych porozumień (pomiędzy sektorem oświaty i kultury). Naszym zdaniem konieczne jest pełniejsze włączenie samorządu lokalnego, który mógłby pełnić rolę mediatora lub po prostu animatora współpracy pomiędzy szkołą a sektorem kultury.</p> <p>Istotne jest także uruchomienie potencjału mikrośrodków lokalnych: Mamy tu na myśli np. świetlice wiejskie, świetlice środowiskowe (i szerzej – organizacje zajmujące się pomocą społeczną), organizacje pozarządowe i grupy nieformalne zajmujące się lokalną historią.</p>	<p>edukacji kulturowej, które realizują niektóre jej formy, z różnych powodów znajdują się jednak „poza obiegiem” wiedzy na ten temat.</p>	
---	--	--

Decyzje strategiczne operatora dotyczące odbiorców ostatecznych

Wniosek	Decyzja/zadanie operatora	Czas wykonania
<p>Z diagnozy „otwarcia” stanu edukacji kulturowej w województwie zachodniopomorskim (z 2017 roku) wynikało, że „Należy opracować narzędzia i reguły badań „końcowego użytkownika” tzn. dzieci i młodzieży biorących udział w zajęciach/działaniach programowanych w ramach inicjatyw realizowanych w BMK – woj., zachodniopomorskie. Przydatne będzie np. narzędzie do ewaluacji zajęć, które pozwoli ocenić m. in. trafność tematów i form edukacji kulturowej</p>	<p>Testowanie i wdrażanie takich narzędzi pracy z dziećmi, które są rozpoznane i akceptowane zarówno przez oba sektory (edukacji i kultury).</p> <p>Wykorzystanie wsparcia Ośrodka Ewaluacji i tych podmiotów, które zajmują się badaniami dzieci i młodzieży (badacze, nauczyciele, ewaluatorzy)</p>	2019-2021
<p>3 obszary kluczowe dotyczące dzieci i młodzieży w edycji 2019-2021 dotyczą: (1) motywacji przystąpienia do uczestnictwa w programie; (2) poczucia wartości własnego uczestnictwa (wartość przeżytego doświadczenia); (3) rozpoznania zjawiska rozczarowania (zawiedzionych oczekiwań)</p>	<p>W prowadzonych badaniach (diagnoza i ewaluacja) szukamy odpowiedzi na pytania: Na jakiej zasadzie dzieci/młodzież przystępują do uczestnictwa w inicjatywach? Jakie są ich odczucia? Jakie szanse otrzymują? Czy mają poczucie „nie-straconego” czasu?</p>	
<p>Tym, co może nas ograniczać w realizacji zaplanowanych działań są (niedostateczne) umiejętności diagnozowania potrzeb odbiorców ostatecznych i społeczności lokalnych</p>	<p>Wyposażenie uczestników w kompetencje badawcze i diagnozowanie potrzeb lokalnych – wykorzystanie „łatwej” metody jaką jest spacer badawczy</p>	2019-2021